

Dámy a pánové,

když jsem začal uvažovat nad kandidaturou na předsedu Sdružení hvězdáren a planetárií, dlouze jsem se zamýšlel a s kolegy také diskutoval o smyslu této naší organizace. Pokud mne paměť neklame, pak důvodů proč Sdružení hvězdáren a planetárií v roce 1991 vzniklo, bylo hned několik. Tím nejvýraznějším se stala pomoc při transformaci hvězdáren od tehdejších okresních k dnešním krajským zřizovatelům (nebo naopak zřizovatelům městským). Druhým velkým důvodem bylo upevnění osobních vztahů mezi zaměstnanci jednotlivých organizací. A pak zde byla řada dalších úkolů: například snaha o rozvoj expertní činnosti, tlak na profesionalizaci hvězdáren a planetárií, stejně jako příprava pracovních norem, pomoc menším organizacím... atd. atd.

Jak moc se tyto cíle podařilo naplnit, nechávám na vašem osobním posouzení. Nemíním minulost ani velebit, ani ji hanět. Realitou ale je, že se řada zaměstnanců hvězdáren a planetárií, včetně těch, kteří jsou sami členy, že se na Sdružení dívá skrz prsty. Totéž platí pro mnohé astronomy zabývající se odborným výzkumem, stejně jako amatéry sdružené v nejrůznějších spolcích.

Vrcholný orgán Sdružení, tedy Rada, bývá často vnímána jako parta „strejců“, kteří se tu a tam sejdou nad kávou, za peníze vybrané od nepřítomných členů si pár hodin v teple poklábosí, a pak se opět v klidu rozejdou domů.

Stejně tak se vyskytují názory, že se finanční prostředky získávané Sdružením více méně využívají pouze k ukojení grafomanských ambicí několika zainteresovaných členů.

Nebo že se proklamovaná expertní činnost omezuje na zápisy z jednání Rady Sdružení. Mnohým vadí i fakt, že nerealizujeme vlastní obchodní činnost – v podobě přípravy a následného prodeje astronomického zboží – nejen knih, ale také nejrůznějších reklamních předmětů či přímo audiovizuálních pořadů. Pokulhává i deklarovaná pomoc menším hvězdárnám – produkty nabízené zdarma jednotlivým institucím lze spočítat na prstech jedné ruky. Navíc je otázkou, zda ty již vytvořené vůbec někdo k něčemu používá...

Nebudeme si nic nalhávat, tak se skutečně Sdružení mnohým jeví.

Ted' by se bezesporu slušelo uvést výčet všech úspěchů, publikací, programů, CD ROMů, DVD a třeba i těch oběžníků, které se v rámci Sdružení podařilo v minulých letech vytvořit.

To ale nemá smysl. Ti, co jsou s těmito produkty spokojeni, vědí, o čem bych hovořil. A ti, kteří na Sdružení hvězdáren a planetárií hledají chyby, stejně nepřesvědčím. Přesto všechno si dovolím na slýchávané kritické hlasy alespoň stručně reagovat. Je zřejmé, že Sdružení může vyvíjet mnohem více aktivity. Můžeme realizovat mnohem více projektů. Pořádat více seminářů. Vydávat více publikací. Chrlit scénáře a třeba i celé pořady, které by se poté inscenovaly na hvězdárnách či planetáriích. Nabízet výjezdní přednášky, astronomické tábory, vzdělávací aktivity. A můžeme také podávat žádosti o granty na nejrůznější projekty – financované ze státních či evropských zdrojů.

Bezesporu je toho spousta, co by se dalo dělat.

Faktem ale je, že rada Sdružení v minulosti mnohokrát vyzývala k předkládání nových námětů na zpeřtení a rozšíření našich aktivit. Mnohdy na jejich realizaci byly i relativně zajímavé finanční prostředky, jindy by je bezesporu podpořila některá z větších institucí. Hořkou realitou je, že vše zpravidla skončilo právě u onoho volání. A když už, tak se předložené nápady z různých důvodů ukázaly jako nerealizovatelné.

Naštěstí, tu a tam se přeci jen některý projekt podařil dotáhnout až do zdárného konce, vždy se ale jednalo o zásluhu několika málo konkrétních lidí.

Finanční prostředky Sdružení se přitom k samotnému provozu využívají jenom minimálně. Náklady na setkávání členů rady totiž z velké části hradí jejich mateřské organizace. Stejně tak je tomu s investovaným časem – příprava většiny projektů se odehrává na rámec každodenních povinností autorů, mnohdy na úkor jejich volného času. Tím okrádají své vlastní pohodlí, přítelkyně, manžele i rodiny.

Je tedy zřejmé, že Sdružení není živý organismus. Jsme občanským spolkem, který reprezentují zaměstnanci jednotlivých hvězdáren a planetárií. Nelze tedy něco vyčítat Sdružení jako celku, nýbrž jen a pouze konkrétním lidem. A v mnoha případech tedy i sami sobě.

Hodí se tedy parafrázovat kennedyovský výrok: „Neptej se, co může udělat Sdružení pro tebe. Ptej se, co můžeš ty udělat pro Sdružení.“ A já bych ještě dodal: „Pokud odpověď najdeš, pak ji taky proměň v reálné skutky.“

Já v tomto okamžiku i touto cestou děkuji všem, kteří se v minulosti jakýmkoli způsobem zapojili do naší činnosti. Především pak předsedovi Marcelu Grünovi, ale také členům poslední rady: Tomášovi Gráfovi, Františku Hovorkovi, Evě Markové, Jiřímu Prudkému, Jakubovi Rozehnalovi, Janě Tiché a také, tam někam mezi hvězdy, Zdeňkovi Pokornému.

Budu-li zvolen předsedou Sdružení hvězdáren planetárií, budu usilovat o:

- podporu toho, co vnímám na Sdružení jako nejdůležitější. Tedy zprostředkovávání vzájemné komunikace mezi jednotlivými pracovníky hvězdáren a planetárií. Ať již v podobě pracovních setkání samotné rady Sdružení, která je také neformální platformou ředitelů jednotlivých organizací, nebo na příležitostných seminářích, kde mají možnost se potkávat zaměstnanci a spolupracovníci všech institucí. Tímto vás osobně zvu na Astronomický festival 2009, který Sdružení v první polovině tohoto roku pořádá v prostorách brněnské hvězdárny a planetária.
- Navrhuji zvýšit počet stálých členů rady Sdružení, tak aby v ní byly zastoupeny všechny větší instituce. Nejen současné, ale třeba i hvězdárna v Plzni, Teplicích, Rokycanech, Valašském Meziříčí či Vsetíně. Samozřejmě pokud budou mít zástupci těchto organizací zájem se nadále podílet na práci Sdružení.
- V této souvislosti vidím jako jednu ze slabin Sdružení poněkud kostrbatější komunikaci s jednotlivými členy. Ať již se jedná o na první pohled v uvozovkách „bezvýznamné“ zápisy z jednání rady či anonce na další setkání. Také webovské stránky by se mohly do budoucna stát jakousi platformou pro výměnu názorů mezi jednotlivými členy – tedy – pokud bude o takovou komunikaci vůbec zájem.
- Chtěl bych také rozvíjet mezinárodní spolupráci. I když tyto aktivity opět stojí a padají na konkrétních lidech, Sdružení by v nich mohlo sehrát velmi zajímavou roli. Na druhou stranu je nezbytné přiznat, že organizace vícezdrojového financování – např. z evropských prostředků, může být nad síly rady Sdružení. Z vlastní zkušenosti vím, že poměr cena/výkon bývá ve většině takových případů velmi malý. Na druhou stranu – je však možné, že se najde pracovník či spolupracovník, který se takové role skutečně s úspěchem ujme.

- Každopádně bychom měli podporovat samostatné žadatele o takové granty. A samozřejmě, že navrhuji podporovat všechny méně nákladné návrhy, projekty či aktivity, se kterými přijdou pracovníci či spolupracovníci hvězdáren a planetárií, a které jsou realizovatelné z prostředků Sdružení.
- Dále navrhuji, abychom se transformovali z občanského sdružení na asociaci právnických osob. Tedy spolek profesionálních hvězdáren, které se zaměřují na popularizaci přírodovědných poznatků – především z astronomie, pro které však není cizí podpora a realizace odborného výzkumu. Přechodem na asociaci českých hvězdáren a planetárií formálně i fakticky podtrhneme to, v co se občanské Sdružení hvězdáren a planetárií v průběhu patnácti let přirozeně vyvinulo.
- Naopak si nemyslím, že bychom se měli pouštět do dobrodružství podnikání. Smyslem Sdružení není vytvářet zisk – ani v případě budoucí asociace jako celku, ani pro event. jednotlivce.
- Naopak bychom měli ještě intenzivněji spolupracovat s jinými spřízněnými organizacemi – především Českou astronomickou společností, Národním komitétem astronomickým, Českou kosmickou kanceláří a občanskými sdruženími typu Amatérská prohlídka oblohy či Hradecká astronomická společnost. Samozřejmě, pokud budou mít reprezentanti těchto organizací o rozumnou a vyváženou spolupráci také zájem.

V České republice je astronomů méně než vozíčkářů – nechápu proto, proč bychom se nedokázali domluvit. Samozřejmě, že každá hvězdárna a planetárium existuje ve specifickém prostředí, každý zřizovatel má jiné představy o její činnosti, jednotlivé organizace disponují jinými finančními prostředky, jsou svázány jinými předpisy.

Prostor pro spolupráci tu ale je a je bezesporu velký.

Nejsme protivníci, jsme partneři. A pokud se budeme setkávat v tváři v tvář, pak se může naše spolupráce nejen rozvíjet, ale dokonce přerůst v nefalšovaná přátelství.

Děkuji vám za pozornost.